

Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalueen lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi työttömyysturva lain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttamisesta - Dnro VN/9365/2025

1. Onko teillä lausuttavaa esityksestä yleisesti?

Hallituksen esitys työttömyysturvalakia koskevista muutoksista ei edistä Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalueen tehtävää työllisyyden edistämiseksi, osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi tai asiakkaan palvelutarpeeseen vastaamiseksi. Uudistus kohdistuu väärin ja sen työllisyysvaikutukset ovat sen vuoksi kyseenalaisia. Uudistus kyllä yksinkertaistaisi työttömyysturvalain seuraamusmenettelyä, mutta väärin kohdistuessaan se toimii samaisen lain tarkoituksen vastaisesti. Lain tarkoitus (§1): *Työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille turvataan korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä tämän lain mukaisesti.*

Uudistus luo konkreettisen ja todennäköisen riskin sille, että työnhakija inhimillisen erehdyksen tai pakottavan olosuhteen vuoksi joutuu seuraamusten kohteeksi.

Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalueella korostuu eri alojen töiden kausiluontoisuus. Palvelualoilla töitä on pääsääntöisesti talvikaudella, rakennusalalla taas kesäkaudella. Tämä dynamiikka johtaa siihen, että suuri osa työvoimasta käy työllisyyspalveluiden asiakkaana vähintään kerran vuodessa, ja kasvattaa riskiä siihen, että inhimillisestä erehdyksestä menetetään viikon tulot.

2. Onko teillä lausuttavaa säädösehdotuksesta ja sen perusteluista?

Ehdotettu malli, jossa seuraamukset alkavat jo ensimmäisestä työnhakuun tai työvoimapalveluihin liittymästä laiminlyönnistä kohdistuu potentiaalisesti kaikkiin työnhakijoihin, sillä kaikki työnhakijat ovat työttömyytensä alussa yhden laiminlyönnin päässä seuraamuksista. Tähän joukkoon lukeutuvat ne nuoret työnhakijat, jotka ovat ensimmäistä kertaa työttöminä, eivätkä ole harjaantuneet asioi maan työllisyyspalveluiden kaltaisten julkispalvelujen kanssa.

Työnhakijoiden rankaisu inhimillisten erehdysten tai pakottavien olosuhteiden johdosta tapahtuneista laiminlyönnistä ei ole asiakkaan eikä työllisyyspalvelujen tarjoajan etu. Päin vastoin työttömyytensä alussa olevat työnhakijat ovat elämäntilanteessa, jossa heidän on järjestettävä taloutensa vastaamaan uutta tilannetta siten, että he voivat keskittyä työnhakuun. Lisäksi moni varsinkin työttömyytensä alkuvaiheessa harjoittaa työnhakuaan omien verkostojensa kautta. Tukien katkaisu viikoksi ei edistä tätä millään tavoin. Lisäksi todennäköisesti työllistymis- ja yhteistyöhaluisen asiakkaan ja työvoimapalvelujen suhde muodostuu vaikeaksi heti alusta lähtien. Näin lainmuutoksella ei ole toivottua työn hakua tehostavaa vaikutusta.

Työssäolovelvoitteen lyhentäminen kuuteen viikkoon on itsessään positiivinen muutos, mutta osana nyt esiteltyä kokonaisuutta se ei puolusta paikkaansa.

3. Onko teillä lausuttavaa esityksen vaikutusarvioista?

Emme näe esityksellä olevan työnhakijoiden työnhakua, osallistumista heille järjestettävään palveluprosessiin sekä osallistumista työnhakua ja työllistymisen edistämistä tukeviin muihin palveluihin tehostavaa vaikutusta. Päinvastoin esitys kohdistuu väärin ja hankaloittaa juuri niiden työnhakua, jotka työllistyvät ilmeisesti laissa esitellyn kaltaisia pakottavia keinoja.

Arvio uudistuksesta sosiaaliturvamenojen säästöistä voi olla oikea, mutta työllisyyspalvelujen kansantaloudelle tuottaman säästön tulee ensisijaisesti koitua työnhakijoiden työllistymisestä esitellyn kaltaisten ”oppirahojen” sijaan. Arviot uudistuksen työllisyysvaikutuksesta ovat kyseenalaisia varsinkin nykyisessä työmarkkinatilanteessa, jossa avoimet työpaikat ovat vähentyneet.

4. Tulisiko työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n soveltamisalaa laajentaa uusiin työnhakijaa etuuden saamisen edellytyksenä velvoittaviin toimiin? Mitä nämä toimet olisivat ja miksi velvoittavuutta tulisi laajentaa niihin? Jos mahdollista, esittää myös arvio mahdollisen laajennuksen vaikutuksista.

Parempi ja paremmin kohdistuva keino tehostaa työnhakua ja palveluihin osallistumista olisi luoda velvoittavuutta työllisyysalueen tarjoamien työmahdollisuuksien vastaanottamiseen lyhyemmässä ajassa kuin nykyinen kuusi kautta alkuhaastattelun jälkeen. Ne ovat harkittuja ja asiakkaan osaamisen, historian ja palveluntarpeiden mukaan räätälöityjä tarjouksia.

Lisäksi tulisi korjata velvoittavuuden osalta ennen 2.5.2022 asiakkuuden aloittaneiden osalta työllisyysalueen tekemän työtarjouksen velvoittavuus. Nykyisellään tarjous ei ole velvoittava, jos työnhaku ei ole katkennut missään vaiheessa em. päivämäärän jälkeen, jolloin alkuhaastattelua ei nyt voimassa olevan lain mukaisesti ole tehty.